

YURAK ISHEMIK KASALLIGI VA YALLIG'LANISH MARKERLARI

D.B.Yusupaliyeva

R.B.Aliyeva

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17481297>

Kirish. Bugungi kunda yurak ishemik kasalligi (YuIK) patogenezida yallig'lanishning roli shubhasizdir. So'nggi paytlarda yangi yallig'lanish indeksleri va YuIK o'rtasidagi bog'liqlik to'g'risida ko'proq ma'lumotlar paydo bo'ldi. Interleykin-6 (IL-6) va C-reaktiv oqsil (CRO) kabi yallig'lanish markerlari ham YuIK bilan bog'liq. Ushbu markerlar va YuIK o'rtasidagi bog'liqlik alohida qiziqish uyg'otadi, chunki adabiyotlardagi ma'lumotlar bu borada yetarli emas.

Material va usullar. Tadqiqotga 45 yoshdan 75 yoshgacha bo'lgan YuIK tashxisi tasdiqlangan 112 nafar bemor va YuIK bo'lmagan 42 nafar ishtirokchi (nazorat guruhi) kiritilgan. O'rganilgan parametrlarga klinik ma'lumotlar, laboratoriya (yallig'lanish ko'rsatkichlari, interleykin-6, yuqori sezuvchan c-reaktiv oqsil (hs-CRP)) va instrumental test (kompyuter tomografiyasi yordamida o'lchangan koronar kalsiy (KK)) natijalari kiritilgan.

O'rganilgan parametrlar klinik ma'lumotlar, laboratoriya va instrumental tekshiruv natijalarini o'z ichiga olgan. Tekshirilgan tizimli yallig'lanish indeksleri quyidagi formulalar yordamida hisoblab chiqilgan:

$NLR = \text{mutlaq neytrofillar soni} / \text{mutlaq limfotsitlar soni}$

$PLR = \text{trombotsitlarning mutlaq soni} / \text{limfotsitlarning mutlaq soni}$

$MLR = \text{Monotsitlarning mutlaq soni} / \text{Limfotsitlarning mutlaq soni}$

$NMR = \text{mutlaq neytrofillar soni} / \text{mutlaq monotsitlar soni}$

$SIRI \text{ (tizimli yallig'lanishga javob indeksi)} = (\text{neytrofillar soni} \times \text{monotsitlar soni}) / \text{limfotsitlar soni}$

$SII \text{ (tizimli yallig'lanish indeksi)} = (\text{neytrofillar soni} \times \text{trombotsitlar soni}) / \text{limfotsitlar soni}$

$AISI \text{ (Tizimli yallig'lanishning umumiy indeksi)} = (\text{neytrofillar soni} \times \text{monotsitlar soni} \times \text{trombotsitlar soni}) / \text{limfotsitlar soni}$

Natijalar. Natijalar shuni ko'rsatdiki, YuIK bilan og'rigan bemorlarda 5 ta asosiy yallig'lanish indeksi nazorat guruhiga nisbatan statistik jihatdan sezilarli darajada yuqori bo'lgan: NLR ($2,1 \pm 1,2$ ga nisbatan $1,5 \pm 0,4$, $r=0,0006$); MLR ($0,19 \pm 0,08$ qarshi $0,13 \pm 0,04$, $p=0,0002$); eng aniq farqlar kompozit indekslar uchun kuzatildi: SIRI ($0,76 \pm 0,69$ qarshi $0,33 \pm 0,12$, $p<0,0001$); SII ($527,7 \pm 404,2$ ga qarshi 328 ± 101 , $r<0,0001$); AISI ($136,8$ va $75,9$, $p=0,0001$). Bundan farqli o'laroq, PLR ($r=0,062$) va NMR ($r=0,302$) uchun ikki guruh o'rtasida statistik jihatdan sezilarli farqlar topilmadi.

Gematologik ko'rsatkichlar bilan taqqoslaganda, klassik yallig'lanish biomarkerlari darajasi sezilarli farqni ko'rsatmadi. Interleykin-6 (IL-6) darajasi YuIK guruhi (o'rtacha 4 pg/ml) va nazorat guruhi ($3,9 \pm 1,7 \text{ pg/ml}$) o'rtasida o'xshash bo'lib, p-qiyamat $0,133$ ni tashkil etdi. Yuqori sezgirlikka ega C-reaktiv oqsil (hs-CRP) ham sezilarli darajada farq qilmadi, YuIK guruhida o'rtacha $1,8 \text{ mg/l}$, nazorat guruhida esa $2,1 \pm 1,9 \text{ mg/l}$ ni tashkil etdi.

Xulosa. Yallig'lanish markerlarining klinik amaliyotga integratsiyasi YUIKni erta aniqlash, prognostik baholash va individual davolashni takomillashtiradi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Shvarts, V. A., S. M. Talibova, M. A. Sokolskaya, A. Yu. Ispiryay, E. N. Shvarts, A. D. Petrosyan,

- V. Yu. Merzlyakov, A. I. Skopin, and S. A. Donakanyan. 2024. "Association of Novel Biomarkers of Systemic Inflammation with Atherosclerosis and Its Severity." *Russian Journal of Cardiology* 29 (8): 6025. <https://doi.org/10.15829/1560-4071-2024-6025>.
2. Mensah, George, Suzanne Arnold, Sumanth Prabhu, et al. 2025. "Inflammation and Cardiovascular Disease: 2025 ACC Scientific Statement: A Report of the American College of Cardiology." *Journal of the American College of Cardiology*.
3. <https://doi.org/10.1016/j.jacc.2025.08.047>.
4. Xia, Yuyang, Chen Xia, Li Wu, et al. 2023. "Systemic Immune Inflammation Index (SII), System Inflammation Response Index (SIRI) and Risk of All-Cause Mortality and Cardiovascular Mortality: A 20-Year Follow-Up Cohort Study of 42,875 US Adults." *Journal of Clinical Medicine* 12 (3): 1128. <https://doi.org/10.3390/jcm12031128>.